

Anlatan: CELALEDDİN PAŞA - Yazan: SAMİH NAFİZ TANSU

SON HALİFENİN SON SÖZLERİ:

«Tahtına oturmayan bahtına oturur»

- 51 -

Osmanlı hanedanının son müessesili olan halife Abdülmecid'i en son İkinci Cihan savaşından, müteakeden ve Cumhuriyetin ilanı ile hilafetin kaldırıldığı yıllardan sonra, 1926'da bana Nis'de ziyaret etmiştim. Abdülmecid'i, çocukluğumdan beri tanıdım. Zira ikimizin de Fransızca hocası aynı idi. Babam, Sadrazam Avlonyalı Ferit paşa, Konya'da vali iken Fransa Sefaretinden, öğretmenlik yapabilecek bir kimse istemişti. Sefaret de Dünyu Umumiyyede çalışan Mösyö Jorj Guyot'u münasip görmüş ve göndermişti. Bu çalışkan ve sempatik zat iki sene Konya'da bana hocalık yaptıktan sonra, babamın sadrazam olması üzerine Sultan Abdülhamid'in şehzadeler için istediği lisan hocaları içine bu Mösyö Jorj'u da ilâve etmişlerdi. O da Bağlarbaşındaki köşkte Abdülmecid efendiyi tahsis edilmişti. Mösyö Jorj, Cumartesi günü sabahın geliri, o gece köşkte yatar, Pazar günü öğleden sonra ayrılırdı. Dünyu Umumiyyede de çalışırdı. Bu, böyle senelerce devam etti. Bağlarbaşındaki köşk aslen Yusuf İzzettin efendiyi hem de 80 bin altına satın almıştı. Köşkü yaptıran Hıdiv İsmail paşa idi. ve oğlu için inşa ettirmişti. Yalnız bugünkü bir milyon liraya yakın para harcandı. Manzarası harikâde güzel olan köşk, denilebilir ki, İstanbul'un en güzel tepesine oturtulmuş, içi de bir sanat şaheseri olarak işlenmiş ve kıymetli mobilyalarla tefris edilmişti. Abdülmecid efendi, Sultan Abdülaziz'in en küçük oğlu ve 4 üncü mahdumu idi. İyi yetişmiş ciddi bir kimse idi. İstanbul'da iken dalma görüşürdük, Milli mücadelede Avrupada olduğum için bir ara onları kaybetmişim. Hilâfet kaldırıldıktan 2 sene sonra bir ara Nis'de hemşirem yanına buldum. Haber göndermişlerdi, hemen Nis'in hâkim bir tepesinde kiralanmış bir köşke gittim. Otomobilden inince teşrifatçı Hüseyin bey ile karşılaştım. Esasen eniştem Rum Beyoğlu Fahrettin bey, vaktiyle halifenin yanında çalışırdı. Eniştem eski Maarif nazırı ve Osmanlı İmparatorluğunun sabık Petresburg sefiri de olmuştü. Alelade bir salonda ayakta gördüğüm halifeyi epeyce değişmiş buldum. En canlı yeri parlayan ve mavîye çalan gözleri idi. Osman oğullarına has o kemer burun onu herkesten ayırıyordu. Beyaz bir sakal çehresini heybetli bir sekile sokmuştu. Üstünde siyah bir ceketatay, rayye pantolon ve ayaktadır rügan iskarpinleri vardı. Soğukkanlılığını muhafazaya çalışarak beni biraz da mütebessim bir tavırla karşıladı.

— Buyurun paşa hazretleri, sizin burada hemşirenizi ziyarete geldiğiniz haber alınca hemen görüşmek arzusunu hissettim. Eski bir dostu görmek insanı hayli sevindiriyor!...

— İltifat buyuruyorsunuz Hilafetmeâb dedim!... Acı bir tebessümle sözümü kestti.

— Bizim Hilafetmeâblığımız artık kalmadı, paşa, bir gecede, apartopar, hanedanımızın 600 sene hükümran olduğu bir memleketten kovulduk... Kim derdi ki, Fatihlerin, Yavuzların, Kanunilerin torunları çamaşırlarını bile alamadan yolcu edilecekler!...

Halife çok müteessirdi, onun bu teessürünü çoğaltmak istemediğim için sesizce dinliyordum. Amma, o, boşalmak istiyordu, onun için bahsi başka bir mecraya sokamazdım.

— Düşününüz, giderken bir zarf içinde (2 bin dolar) lütfetmişler, bununla koskoca bir saray halkı hangi bir otele yerleşir, hangi masrafı karşılayabilir. Biz de başka hükümdarlar gibi giderken veya gitmeden evvel hazineden pek kıymetli mücevherleri kaldırabilirdik, amma memleket mal olmuş şeylere el sürmeyi vicdansızlık adederim. Ne yapalım kendî yağımızla kavrulacağız... Bu yüzden kızım Dürrü Şehvarî, Nizam

Mahracasının oğluna verdim. Biraz kendimize geldik. Eksik olmasın müslümanlar bize bir mik tar yardımında bulundular... Sonra arkamızdan ne ler işitmedik. Yok biz hairmişiz, biz Milli mücadele ile asla ilgilenmemişiz, biz düşmanla elbirliği etmişiz. bütün bunların aslı esası yok, Vahdettin de etrafındakilere maalesef uydu. Ona bazı şeyler söylenebilir, bana gelince Allah da bilir, Peygamber de yarın sefalet edecekler. Oğlum Ömer Faruk'u Anadoluya gönderdim. Maksadım İstanbuldan kaçıp Anadoluya gelmek, İslâm mücahitlerinin başına geçmek ve bütün âlemi İslâmı ayağa kaldırmak idi. Amma ne yapayım ki, oğlumu İneboludan çevirdiler. Teklifimi reddettiler. O zaman bize İstanbul'da işin sonuna kadar oturmak düşü. Milli zaferden bir çocuk gibi sevindik. Mustafa Kemalî kucaklamak, hattâ Paşam, kızımı ona vermek bile istedim, fakat kimse bunu anlamak istemedi. Mustafa Kemal paşanın Rafet paşaya;

— Ben Enver paşa olmak istemem!... dediğini söylediler, amma biz kendisini Enver paşa yapmak istememiştik... Söze karıştım;

— Halife hazretleri dedim, Cenabı Hakkın takdiri bu imiş, Osmanlı hanedanının âkibeti çok acı oldu, hepimiz bundan üzüntü duyduk..

Sükûnet bulmuştu, ağır ağır şöyle dedi:

— Bizde ne güzel bir ata sözü vardır. «Tahtına oturmayan, bahtına oturur» çok doğru, bana Osmanlı saltanatı mukadder olmadı, tahtına oturamadım, elbet de bahtına oturdum o da bu kadarmış... Yine Cenabı Hakkın şükrederim ki, son padişah Vahdettin efendi gibi Avrupada büyüklük bir sefalet ve sıkıntı içinde yaşamıyorum. Allah Müslüman kardeşlerden razı olsun. Her tarafta benimle ilgilendiler...

Sizden bir ricam var paşa dediler. Dikkatle kulak kesildim.

— Buyurun efendimiz, başımla beraber ne emrederseniz yapayım dedim.

— Torunlarım Neslişah ve Hanzadevi evlendirmek istiyorum, onların da vakti gelmiş sayılır. Siz Mısır'a gidip geliyor, Kral Farukla da görüşüyorsunuz, Kral Faruk için bir şey düşünemez miyiz!...

— Efendimiz dedim, Kralın annesi tam bir Türk düşmanıdır, Kral Faruk da Osmanlı hanedanını hiç sevmeyiz. Hem o güzdesi Mısır adliyesinde de çalışan bir zatın kızı Feride ile yakında evlenecektir. Amma, torunlarımız için Mısır'ın zengin prenslerinden bazıların bulmak mümkündür, benimiz maâlifihar bu hususta çalışırım. Kahlveler geldi, karşılıklı içtik. Resimle meşgul olan ve musikiyle seven eski halife, yaptığı peyzajları bana gösterdi. Yine içinde bir hasret vardı.

— Amma paşa dedi, hiçbir yer, İstanbul güzel ve güneşli tepelerine, mavî sahillerine benzemiyor, o zengin kaynağı ebediyen kaybettik.

— Allah göstermesin, inşallah memleketinize bir vatandaş gibi dönersiniz dedim. Acı acı güldü.

— Umar mısınız, asla, ölümlü bile kabul etmeyeceklerdir. Hem baksanıza, hilafetin değeri, halâ yerimize bir kimse düşünmedikleri ile anlaşılıyor belki de Osmanlı hanedanından sonra bu makama oturmaya kimse cesaret edemeyecektir.

Eski halifenin ve Osmanoğullarının bu son müessesilinin elini gözlerim yaşlı sıktım, bir daha birbirimizi göremedik, simdi haftalardan beri Tercüman'da anlatıldığı hayat romanı burada bitiyor, gençlere şunu söyleyeyim ki;

Hayatta hiçbir şey, ne şöret, ne servet, ne güzellik, ne huzur hiçbir şey devamlı kalmıyor, hayat baştan başa bir rüya... Müslümanların güzel bir sözü var. (Allah alınıza güzel yazı yazmış olsun!) diyelim ve vatanımıza, milletimize, devletimize mutlu günler ve başarılar ihşan etsin dileğinde bulunalım.

B İ T T İ

